

Organiziranje i univerzalna dostupnost

Perrine Humbert

Premda postoje velike razlike u sustavima diljem Europe, uloga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ostaje vrlo važna. Vrijednosti na kojima je temeljen rad ustanova također se razlikuju. To vrijedi i za načine funkcioniranja različitih sustava, stručno osposobljavanje i odgojno-obrazovnu praksu.

Dva članka koja govore o organiziranju i dostupnosti ustanova u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja vrlo su komplementarna. Mnogobrojne studije pokazale su da potreba obitelji za takvim uslugama varira u skladu s njihovim socijalnim i ekonomskim prilikama unatoč prednostima koje se pripisuju 'obrazovanju u najširem smislu, kao pravu svakog djeteta' (Peter Moss). Izazov leži u tome da osiguramo svakoj obitelji korist od ovog sustava.

U slučaju romske djece to je važno zbog negativnih iskustava isključivanja s kojima se često susreću. Međutim, jedna druga manjinska grupa suočena je sa sličnim izazovima – djeca migranata koji nemaju dovolu boravka (migranti bez dokumenata).

Nejednaka dostupnost odnosi se i na sasvim malu djecu, što se rijetko priznaje. Peter Moss naglašava da je nejednakost pretežno prisutna u logici razdvojenog sustava privatnog tržišta. Međutim, za razliku od vrtića koji su dostupni svima, tu je i pitanje jaslica za mlađu djecu zaposlenih roditelja. Pogledajmo primjere Francuske i Belgije. I dok neka djeca imaju iskustvo života u zajednici u okviru dječjih vrtića, kao i mogućnost razvoja odnosa s različitim odraslim osobama i djecom, druga imaju samo iskustvo života u

obiteljskom okruženju. To su uglavnom djeca iz socijalno i ekonomski marginaliziranih obitelji čije majke ne rade, a koja se potom bore s teškoćama boravka u skupinama s većim brojem djece i dulje prilagođavaju u školi/vrtiću.

Rizik leži u razdvojenim sustavima. Trebamo li izbjegavati da rani polazak u jaslice postane norma u razvoju djeteta? Kako pomoći djeci koja se kasnije uključuju u sustav da se integriraju i kako osigurati da ne budu u nepovoljnom položaju?

Perrine Humbert je urednica časopisa *Grandir à Bruxelles* kojeg objavljuje Komisija Francuske zajednice u regiji Bruxelles-Capitale i članica belgijskog uredništva časopisa *Djeca u Europi*.
phumbert@ulb.ac.be

Djetinjstvo je naša nada

Gella Varnava-Skoura

Jesica: Najviše se bojim da ću, ako odem iz Grčke, izgubiti svoje prijatelje i stvari koje ovdje imam. Bojim se zato što, eh, ekonomska je kriza i moji roditelji nemaju posao i zato što ću izgubiti svoje prijatelje, školu, zato što ovu školu jako volim...

Polyhronis: Moja agonija je potraga za poslom koji bih volio raditi. Poslovi poput onoga koji radi moj otac ne plaćaju se mnogo. Moraš puno raditi, a možeš se i ozlijediti. Ne bih želio raditi posao koji ne volim, a da bi ga obavljao moraš ojačati i umoriti se... Ako odem u srednju školu u kojoj ne tuku i ne rade slične stvari, vjerujem da ću lako naći (dobar posao).

Ambra: Bojim se da ću možda otići u Albaniju jer je moj otac nezaposlen. U agoniji sam hoću li tamo pronaći grčku školu. Nadam se da takva tamo postoji. Bojim se jezika. Učila sam dvije godine albanski, ali nisam sigurna hoću li se snaći. Što se tiče daljnjeg školovanja, nadam se da ću se moći vratiti u Grčku na studij.

Melissa: Najviše se bojim da neću studirati i da ću raditi posao koji ne volim.

Elena: I ja isto, da neću studirati. Da neću studirati ono što želim.

Melissa: Možda za to nećemo imati novaca.

Elena: Ili ćemo se čak morati preseliti.

Navedeni ulomci dijelovi su filma *Speak up, don't fear* (Reci glasno, ne boj se) kojeg su snimili dvanaestogodišnjaci uz pomoć svojih učitelja u 132. školi smještenoj u radničkoj četvrti Atene.¹ Primjer je angažiranog odgojno-obrazovnog iskustva kojim se otkrivaju osjećaji vezani uz postignuća i strahove od budućnosti u novoj realnosti ekonomske i društvene krize. Unatoč svom nepovoljnom socioekonomskom porijeklu, djeca su osmislila životni put u kojem obrazovanje igra središnju ulogu. Međutim, današnje promjene u politici rada i prateći raspad socijalne države uzrokuju istinski barbarsku situaciju. Sa stopom nezaposlenosti koja dostiže 55,5% kod mladih ispod 25 godina i 31,3% kod žena, Grčka je danas vodeća zemlja po nezaposlenosti u Europi. Europske politike, koje su uvelike pridonijele ovoj novoj realnosti, na različite načine i na svim razinama neizbježno negativno djeluju na odgoj i obrazovanje.

U ovom novom svijetu u kojem su društvene nejednakosti drastično povećane, nedavna politika EU o ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (ECEC), predstavljena u izvješću Komisije², predstavlja oazu nade jer je u tekstu rani i predškolski odgoj i obrazovanje definiran kao pravo. Pravo koje svakom djetetu jamči najbolju moguću pripremu za život u sutrašnjici.

Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja moraju osigurati da svako dijete može na pozitivan način gledati na budućnost te prekinuti začarani krug nepovoljnih životnih okolnosti koje se prenose s generacije na generaciju. Očigledno je da se puno toga treba učiniti, posebno u zemljama Istočne Europe koje su opterećene krizom. Potreban je holistički pristup ne samo u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, već i šire. Čini mi se da se u tom pravcu možemo pomaknuti samo ukoliko se snažno suprotstavimo neoliberalnoj socioekonomskoj politici. U tom procesu ponovnog uspostavljanja demokratskih prava utješno zvuče riječi Petera Mossa 'javno obrazovanje se može obnoviti, zajedno s vrijednostima demokracije i suradnje', vrijednostima koje europska politika ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja još uvijek tvrdi da promovira.

Reference

- 1 75 % djece u ovoj školi dolaze iz obitelji migranata
- 2 COM (2011)66 final

Gella Varnava-Skoura je profesorica na National and Kapodistrian Sveučilišta u Ateni i urednica grčkog izdanja časopisa *Djeca u Europi*. enish@otenet.gr